

management is defined. The author analyzed some aspects of management of professional training of future philologists, including pedagogical creativity of the teacher as a prerequisite of educational growth of students and a sign of a higher level of its teaching skills. It is shown that training management future philologist is directed on provision of his(its) abilities skilled to realize in its professional problems, which are determined by state standard of the general secondary education. In the article subjective and objective factors of effective management of professional and creative development of future philologists, pedagogical conditions for its realization in Ukrainian schools, parameters of pedagogical creativity are defined. Forms of work, methods and techniques of professional and creative development management of future philologists are highlighted.

Key words: *educational management, Methods of Literature Teaching, professional and creative development, philologist, professional growth, creative character, artistic text.*

УДК 378.147:658

І. В. Герасимова, Н. Є. Герасимова

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНОГО КОМПОНЕНТА НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Розглянуто організаційно-педагогічні умови формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів. Окреслено чинники, що впливають на формування комунікативних умінь студентів – менеджерів готельно-туристичної індустрії у процесі їхньої професійної підготовки.

Ключові слова: *організаційно-педагогічні умови, тендерне знання, тендерна ідентичність, комунікативні вміння, особистісний підхід.*

Постановка проблеми. У сучасній педагогічній практиці увага акцентується на тому, що та чи інша професійна діяльність зазнає впливу особистісного компонента, який наповнює її індивідуальним забарвленням. Саме тому професіоналізм діяльності і спілкування та вплив на них своєрідності особистості набуває першочергового значення в підготовці майбутніх фахівців, зокрема, менеджерів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця-менеджера неможливе без сприймання викладачем кожного студента як унікальної особистості, цілісної та самобутньої. На цьому будується концепція особистісно орієнтованої освіти, сенс якої – у ствердженні «сутнісного особистісного начала в людині». У працях О.В. Бондаревської, А.І. Кузьмінського, І.П. Підласого, В.В. Серікова, І.С. Якиманської розкрито сутність особистісного підходу в освіті, що полягає в: становленні людини, сприйманні себе як неповторної індивідуальності; необхідності розвитку особистості кожного студента з урахуванням його можливостей і здібностей; створенні умов для повноцінного вияву і розвитку особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу; зміні наочного змісту, що відтепер є також змістом середовища становлення особистісного досвіду індивіда [1; 4; 5; 6; 7].

Метою статті є вивчення організаційно-педагогічних умов формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу. Процес формування комунікативних умінь у майбутніх менеджерів набуває ефективності в разі визначення та обґрунтування належних організаційно-педагогічних умов. Процес професійної підготовки фахівця-менеджера має бути спрямований на: розвиток здібностей, зокрема до самопізнання й адекватного оцінювання своїх можливостей і власних життєвих переваг; створення умов для формування знань, умінь і навичок, творчих якостей особистості, що

необхідні для повної самореалізації у трудовому і суспільному житті; формування світоглядних і етичних якостей особистості, які визначають критеріальну основу її вчинків і поведінки [2; 3].

Одним із перших наукових досліджень, у якому зроблено спробу глибше і досконаліше систематизувати комунікативні вміння, визначити змістову, емоційну та професійну сторони їх формування, є дослідження Л.О. Савенкової. Автор, спираючись на етапи професійної діяльності (орієнтування і планування, реалізації спілкування, контролю й аналізу), виділяє три блоки комунікативних умінь:

1. Проектування професійного спілкування: уміння вибрати і композиційно побудувати зміст спілкування, уміння налаштуватися на спілкування з аудиторією, уміння створити творче співчуття у спілкуванні.
2. Організація професійного спілкування: уміння „самопрезентації”, здійснення „комунікативної атаки”, орієнтування в ситуації спілкування, керування власною поведінкою у процесі спілкування, установа емоційного контакту.
3. Регулювання професійного спілкування: уміння здійснювати вербальне спілкування, використовувати у спілкуванні паралінгвістичну систему знаків, розподіляти увагу, володіти матеріалом, уміння соціальної перцепції, уміння адекватно прогнозувати реакції партнера, віднайти адекватний засіб для передачі змісту, захопити ініціативу у спілкуванні, використовувати систему пристосувань, здійснювати комунікацію, переносити відомі знання, навички, варіанти рішення, прийоми спілкування в нові ситуації, віднайти нові способи розв’язання комунікативних ситуацій на основі вже відомих.

Формування комунікативних умінь майбутнього менеджера базується на використанні інтегрованої інформації з вікової та соціальної психології, педагогіки, мовознавства.

Комунікативні вміння менеджера – це знання, уміння, навички в галузі організації взаємодії людей і власне взаємодії у професійній сфері, що дають змогу встановлювати контакт із колегами та клієнтами, домагатися точного сприйняття і розуміння у процесі спілкування, прогнозувати поведінку партнерів, спрямовувати взаємодію на бажаний результат. Вони належать до найважливіших професійних якостей – здатності досягати високого рівня майстерності в певному виді діяльності.

Професійна підсистема комунікативних умінь менеджера тісно пов’язана з його основними професійними вміннями, що забезпечують готовність до професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства. До основних умінь менеджера відносяться: аналітичні, конструктивні, прогностичні, проєктивні, організаторські, комунікативні.

Аналітичні вміння. До аналітичних належать уміння аналізувати одержану інформацію, визначати її достовірність, актуальність, необхідність, цінність і доступність для застосування у професійному процесі, визначати рівні сформованості інформаційної бази партнерів.

Конструктивні вміння. До конструктивних відносяться вміння сприймати навчальну, наукову, мотиваційну інформацію, структурувати її відповідно до умов професійної діяльності з урахуванням рівнів підготовленості партнерів.

Прогностичні вміння. До цієї групи належать такі вміння: визначати і точно формулювати конкретні завдання в повсякденній професійній діяльності; формулювати близькі, далекі й середні цілі; здійснювати поточне і перспективне планування; прогнозувати оптимальні шляхи використання інформаційних ресурсів та інформаційних продуктів; проєктувати особистість партнера і здійснювати індивідуальну програму власного розвитку; прогнозувати можливі труднощі й помилки професійного розвитку, передбачати ту чи ту ситуацію; прогнозувати результати розвитку комунікативних умінь кожної особистості й колективу загалом.

Проективні вміння передбачають планування змісту і видів інформаційної діяльності учасників професійного процесу з урахуванням їхніх потреб та інтересів, можливостей матеріальної бази, власного досвіду та особистісно-ділових якостей, планування індивідуальної роботи з партнерами, системи прийомів з організації ефективної професійної діяльності.

Організаторські вміння передбачають здійснення професійного керівництва інформаційною діяльністю партнерів, організацію діяльності, що спрямована на виконання визначених завдань, залучення до активної інформаційної діяльності, заохочення творчості та ініціативи, організацію власної діяльності, творче і раціональне розподілення свого часу.

Комунікативні вміння. Це вміння спілкуватися з колегами, зокрема через засоби телекомунікації; знаходити спільну мову з партнерами, установлювати професійно доцільні відносини з партнерами, колегами, співпрацювати з різними установами; розвивати внутрішньокolleктивні стосунки, формувати позицію співробітництва, готовність до спільного розв'язання реальних проблем через колективну діяльність; реалізовувати демократичний стиль спілкування; застосовувати різні види професійної техніки, керувати емоційною атмосферою колективу; формувати комунікативні вміння менеджерів у процесі їхньої інформаційної діяльності. Формування таких умінь, необхідних особистісних і професійних якостей майбутнього менеджера відбувається за певних умов, які створюються зусиллями викладачів і реалізуються завдяки активності студентів. В.В. Каплінський і Л.О. Савенкова досліджують проблеми системного підходу до формування комунікативних умінь; В.В. Полторацька – зв'язок комунікативних умінь з комунікативною культурою. В.А. Лівенцова – зв'язок комунікативних умінь з педагогічною культурою; О.П. Рудницька – зв'язок комунікативних умінь із загальною культурою особистості.

О.О. Бодальов зазначає, що для успішного розв'язання питань формування комунікативних умінь важливо мати точне уявлення про специфіку комунікативної діяльності менеджерів, особливості їхнього живого мовлення, вміння слухати, переконувати, здійснювати непідготовлену комунікацію, ініціювати спілкування та вміння самопрезентації.

За К.О. Абульхановою-Славською нерозвиненість своєчасно комунікативних умінь негативно позначається на подальших етапах життєвого шляху особистості в її комунікативній діяльності, у нездатності гнучко поєднувати власну активність з активністю інших людей. Без опанування комунікативних умінь жодна діяльність не може бути ефективною. Так, Н.В. Кузьміна визначає комунікативні вміння як здатність установлювати правильні взаємовідносини між партнерами у спілкуванні та переглядати їхню відповідність розвитку. С.Л. Бондаренко розуміє комунікативні вміння як спроможність впливати на партнера насамперед словом. Н.М. Косова розглядає комунікативні вміння як узагальнений критерій сформованості комунікативної активності на поведінковому рівні, як здатність моделювання процесу спілкування.

Плідна спроба класифікувати і схарактеризувати зміст комунікативних умінь зроблена О.О. Леонтьєвим. На основі аналізу досліджень Ф.М. Гоноболіна, Н.В. Кузьміної та інших О.О. Леонтьєв систематизував і виділив як провідні такі комунікативні вміння: вольові якості, тобто вміння управляти своєю поведінкою; якості уваги, зокрема спостережливості, гнучкості (переключення); вміння соціальної перцепції або „читання по обличчю”; вміння розуміти, а не тільки бачити, тобто адекватно моделювати особистість партнера, його психічний стан (емпатія); вміння у психологічному плані оптимально моделювати власну мову, тобто вміння мовного спілкування; вміння мовного і немовного контрасту.

У роботах із проблеми спілкування менеджера з аудиторією О.О. Леонт'єв поглиблює суттєві характеристики таких комунікативних умінь, як професійний контакт з аудиторією, мовленнєвий вплив, невербальні засоби спілкування. Він вважає, що до професійних комунікативних умінь належать: мовленнєве спілкування; орієнтування у співрозмовникові, тобто моделювання його комунікативно важливих особливостей; орієнтування в умовах комунікативного завдання (правильно обрати зміст спілкування, знайти адекватні засоби для передачі цього змісту, спланувати своє мовлення, забезпечити зворотний зв'язок); самоподачу (самопрезентацію), мотивами якої виступають самоутвердження та професійна необхідність, володіння невербальними засобами спілкування; налагодження контактів.

З погляду О.О. Леонт'єва, майбутньому менеджеру необхідні такі вміння: адекватно сприймати і розуміти своєрідність особистості партнера; залучати його до спілкування; прогнозувати розвиток міжсуб'єктних відносин; використовувати механізми комунікативного впливу; будувати спілкування на гуманній, демократичній основі; підтримувати, змінювати перебіг бесіди, припиняти; обирати оптимальний стиль спілкування; застосовувати лінгвістичний тезаурус знань, будувати й аналізувати речення; використовувати мовні засоби для вираження почуттів і передавання нюансів інформації; використовувати невербальні засоби спілкування: позу, міміку, жести.

За Г.А. Китайгородською, комунікативне вміння передбачає: уміння швидко орієнтуватися в умовах спілкування, уміння правильно спланувати своє мовлення (тобто вибрати зміст акту спілкування), знайти адекватні засоби для передачі цього змісту, забезпечити зворотний зв'язок.

Н.Д. Творогова сформулювала своєрідне визначення комунікативних умінь менеджера. Для досягнення мети спілкування, на думку дослідниці, необхідно: дотримуватися оптимального темпу мовлення; використовувати жести адекватно ситуації спілкування; забезпечувати мімічну рухливість обличчя; підтримувати, знаходити й змінювати теми розмови; встановлювати контакти з незнайомою людиною й уміло закінчувати спілкування.

Обґрунтування переліку комунікативних умінь менеджера здійснив В.О. Кан-Калик. Дослідник стверджує, що для реалізації цілісного процесу спілкування необхідні: уміння менеджера спілкуватися з людьми; уміння цілеспрямовано організовувати спілкування і керувати ним; уміння швидко, оперативно і правильно орієнтуватися в умовах спілкування, що змінюються; правильно планувати та здійснювати систему комунікації, зокрема її важливу ланку – мовленнєвий вплив; швидко і точно добирати адекватні змістові акту спілкування комунікативні засоби, які одночасно відповідають творчій індивідуальності менеджера та ситуації спілкування, а також індивідуальним особливостям партнера; уміння постійно відчувати і підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні. Учений підкреслює, що вказані групи комунікативних умінь охоплюють також інші вміння, а саме: налагодження психологічного контакту, заволодіння ініціативою та організація „приспосуваль”; сприймання і розуміння один одного; використання жестів.

До переліку досліджуваних комунікативних умінь, за А.В. Мудриком, відносяться такі: а) уміння переносити відомі знання і навички, варіанти рішень, прийоми спілкування в умови нової комунікативної ситуації; б) уміння приймати рішення в новій комунікативній ситуації, використовуючи комбінацію вже відомих ідей, знань, прийомів; в) уміння створювати нові прийоми для розв'язання конкретної комунікативної ситуації.

Важливо також підкреслити, що дослідник виділяє групу комунікативних умінь, яку об'єднує загальним терміном «орієнтування». Його погляди на сутність цього вміння співпадають з відповідними поглядами О.О. Леонт'єва.

В.В. Каплинський, вивчаючи умови, які сприяють розвиткові комунікативних умінь, виокремив такі з них: подавати інформацію проблемно; обирати оптимальні способи виховного впливу, уважно ставитися до слова; використовувати невербальні засоби спілкування; викорінювати вирази, що принижують гідність; уникати критики у присутності партнерів; правильно орієнтуватися в нестандартній ситуації та приймати правильні рішення; за необхідності визнавати свої помилки; запобігати небажаним конфліктним ситуаціям; долати стереотипи, що заважають успішній взаємодії; внутрішньо мобілізувати себе в непередбаченій ситуації; знімати напругу; стримувати певні емоції, керувати настроєм; терпляче сприймати справедливую критику на свою адресу; не допускати акцентування власної вишості.

Певний інтерес у зв'язку з окресленою проблемою викликає дослідження Т.Л. Шепеленко. До переліку комунікативних умінь дослідниця відносить: виявлення основної мети та мотивів поведінки партнера; сприймання особистості як єдиного цілого на основі її окремого вчинку; проникнення до прихованих резервів розвитку, передбачення поведінки й особливостей діяльності партнерів у певних ситуаціях; долання стереотипів і настанов, застосування теоретичних знань із педагогіки і психології під час вивчення окремого партнера.

В.О. Кан-Калик розглядає такі комунікативні вміння: спілкуватися публічно; через створену систему спілкування організувати спільну з партнерами творчу діяльність; цілеспрямовано організувати спілкування і керувати ним.

Одним із провідних комунікативних умінь А.Й. Капська вважає вміння виконавчо-мовленнєвої діяльності, тобто спілкування за допомогою слова (матеріалом для спілкування є думки – носії слова, що втілені в тексті).

В.В. Соколова комунікативні вміння визначає як сукупність умінь і навичок у сфері засобів спілкування і законів міжособистісної взаємодії, які сприяють взаєморозумінню, ефективному розв'язанню завдань спілкування.

Комунікативні вміння менеджера виявляються насамперед у дотриманні нормативності мовлення: умінні адекватно, відповідно до стилю мовлення і ситуації, логічно, виразно й естетично висловлювати свої думки, інтонаційно виразно розмовляти, правильно користуватися логічними наголосами, паузами, моделювати логічну перспективу, обирати в кожному конкретному випадку оптимальний темпоритм мовлення.

До основних комунікативних умінь також належить вміння коригувати як власну поведінку, так і поведінку співрозмовників, ефективно використовувати людські ресурси. Невід'ємною частиною формування особистості менеджера має бути професійний та адекватний аналіз явищ, що відбуваються в колективі, уміння враховувати їх. Адже неможливо підвищити соціальну активність людини, а, отже, й її продуктивність діяльності в організації, без урахування зазначених чинників. Особливо важливо володіти знаннями і технологіями корекції психічних розладів, які виникають унаслідок дій стресогенних чинників професійної діяльності.

Н.В. Кузьміна комунікативні вміння тлумачить як уміння встановлювати правильні стосунки і перебудовувати їх відповідно до потреб партнера та його вимог до спілкування.

До організаційно-педагогічних умов удосконалення формування комунікативних умінь відносяться вміння систематично підвищувати свою кваліфікацію, застосовувати раціональні прийоми пошуку, аналізу, добору, систематизації, узагальнення та використання інформації, зокрема навчального матеріалу, орієнтуватися в інтенсивному потоці інформації, що стосується відповідної предметної галузі.

Організаційно-педагогічні умови вдосконалення формування комунікативних умінь – це продукт творчих здібностей і професійно значущих якостей менеджера, що виявляється в таких аспектах:

- висока комунікативна культура;

- розуміння й уміння адекватно інтерпретувати тенденції розвитку комунікативних умінь;
- володіння основами аналітичної переробки інформації;
- уміння працювати з різною інформацією, знання особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності;
- ефективна робота з масовими інформаційними технологіями;
- уміння одержувати інформацію з різних джерел та подавати її в зрозумілому вигляді;
- навички використання технічних пристроїв;
- володіння навчально-методичною літературою; володіння засобами психолого-екологічного захисту від негативної інформації;
- уміння оцінювати якість інформації, її правдивість і важливість;
- уміння інтегрувати різнопредметну інформацію;
- уміння створювати власну інформацію.

Організаційно-педагогічні умови вдосконалення комунікативних умінь менеджера включають: комплексний модульний підхід до навчання, перманентний розвиток освітніх потреб студентів, дотримання принципу усвідомленого навчання й суб'єкт-суб'єктних стосунків у системі „викладач-студент”, актуалізація творчого потенціалу студентів, застосування гендерного знання, що впливає на гендерну ідентичність особистості студента. Тому організаційно-педагогічні умови вдосконалення комунікативних умінь менеджера – це формування системи ціннісних орієнтацій, знань, умінь і навичок формування потреби в інформації; здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів; добору, оцінювання, збереження одержаної інформації; інтеграції, структуризації та створення нової інформації, презентації її партнерам з урахуванням їхніх вікових особливостей; використання психолого-педагогічних ігор у навчально-виховному процесі ВНЗ, а також особистісно орієнтоване навчання.

Зміст особистісно орієнтованого навчання включає такі аспекти: аксіологічний (введення студентів у світ цінностей); когнітивний (забезпечення науковими знаннями про людину, культуру і т. п.); діяльнісно-творчий (формування і розвиток різноманітних способів діяльності); особистісний (пізнання себе, формування власної позиції).

Професійна освіта як чинник формування особистості, її різнобічного розвитку і самоствердження має бути спрямована на виховання людей, які поважають свободу особистості і здатні ефективно діяти в цивілізованому суспільстві. Концепція професійного розвитку в сучасній педагогіці передбачає не тільки зміни у змісті праці, а й розвиток особистості у процесі трудової діяльності. У людини виникає прагнення до вдосконалення і варіативності виконуваних трудових операцій, до постановки й досягнення певної мети.

Проблема впливу індивідуальних особливостей особистості майбутнього фахівця на ефективність його фахової підготовки є головною в усій системі професійної підготовки фахівця. Одним із багатьох питань цієї системи є комунікативна підготовка майбутніх фахівців і взаємозв'язок її з індивідуальними особливостями особистості. Тому постає потреба вивчення теоретичних і розробки практичних засад здійснення комунікативної підготовки майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії в межах загальної системи їхньої професійної підготовки. Науково обгрунтована система формування комунікативних умінь у процесі підготовки фахівців має спиратися на певну модель їх особистісних особливостей (якостей, властивостей, умінь, навичок, здібностей тощо), які входять до складу комунікативного потенціалу особистості і є базовими. Комунікативна

підготовка фахівця проводиться протягом певного часу. Вона зазнає як позитивних впливів (таких, що сприяють її поліпшенню та вдосконаленню), так і негативних (таких, що нівелюють попередні здобутки). Тому завдання оптимізації комунікативної підготовки майбутніх менеджерів полягає в максимальному усуненні чинників негативної дії. Саме в цьому вбачається важливий резерв підвищення ефективності комунікативної підготовки майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії під час навчання у ВНЗ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З огляду на усталене розмежування перцептивного, інтерактивного і комунікативного аспектів ділового спілкування окреслено чинники, що впливають на формування комунікативних умінь студентів – майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії у процесі їх професійної підготовки : на макрорівні – тенденції суспільної еволюції (демократизація суспільства загалом і сучасної освіти зокрема) та світові тенденції розвитку менеджменту як особливого типу діяльності; на мезорівні – організаційні (рівень урбанізації та розвитку інфраструктур, провідна фахова спрямованість вищого навчального закладу, спосіб організації професійної підготовки) і соціальні (фаховий рівень викладацького складу, соціальний статус студентів, гендерний склад студентських груп) чинники; на мікрорівні – ставлення студентів до умов ВНЗ та процесу навчання, наявність індивідуального досвіду у сфері ухвалення управлінських рішень та ін.

Список використаної літератури

1. Боришевський М. Й. Виховання у дітей статевої самосвідомості / М. Й. Боришевський // Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини. – К. : Ін-т змісту і методів навчання, 1996. – С. 19.
2. Виноградський М. Д. Менеджмент в організації : навч. пос. [для студ. вищих навч. закл. зі спец. „Менеджмент організацій” усіх форм навч.] / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – [3-тє. вид., випр.]. – К. : Кондор, 2004. – 596 с.
3. Друкер П. Ф. Энциклопедия менеджмента : [Весь Питер Друкер в одной кн. : лучшие работы по менеджменту, напис. за 60 лет] / П. Ф. Друкер; [пер. с англ. О. Л. Пелявского]. – М. : Вильямс, 2004. – 421 с.
4. Кузьмінський А. І. Гуманізація навчально-виховного процесу в закладах освіти (організаційно-управлінський аспект) / А. І. Кузьмінський. – Черкаси, 1992. – 30 с.
5. Подласый И. П. Педагогика : учебник / И. П. Подласый. – М. : Высш. образование, 2007. – 540 с.
6. Сериков В. В. Образование и личность : Теория и практика проектирования пед. систем / В. В. Сериков. – М. : Логос, 1999. – 271 [1] с.
7. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. – [2. изд.]. – М. : Сентябрь, 2000. – 111 с.

Одержано редакцією 15.11.2013

Прийнято до публікації 18.11.2013

Аннотация. Герасимова И. В., Герасимова Н. Е. Влияние личностного компонента на формирование коммуникативных умений будущих менеджеров. Рассмотрены организационно-педагогические условия формирования коммуникативных умений будущих менеджеров. Определены факторы, влияющие на формирование коммуникативных умений студентов – менеджеров отельно-туристической индустрии в процессе их профессиональной подготовки.

Ключевые слова: организационно-педагогические условия, гендерные знания, гендерная идентичность, коммуникативные умения, личностный подход.

Summery. Gerasimova I. V., Gerasimova N. E. An influence of personal component on the formation of communicative skills of the future managers. In the article three blocks of the communicative skills are systematized and it is determined emotional and professional sides of their

shaping. It is shown that professional subsystem of the communicative skills of the manager closely interconnected with its main professional skills, providing readiness to professional activity in condition of information society. To the main skills of the manager are referred: analytical, constructive, prognostic, proactive, organizational, communicative. In the article the author determined factors, which influence into the formation conditions of communicative skills for the future managers of hospitality industry in the process of their professional training. The author is argued that communication skills of the manager – knowledge's, skills, skills in the field of organizations of people' interaction and strictly interactions in professional sphere. This enables to set the contact up with colleague and client, obtain the exact perception and understanding in the process of contact, forecast the behavior a partner, direct on desired result. They pertain to important professional quality – an ability to reach the high level of skill in determined type of activity.

Key words: *organizational and pedagogical conditions, gender knowledge, gender identity, communicative skills, personal approach.*

УДК 159.017.4-057.87

Т. В. Гребеник

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Здійснено аналіз проблеми громадянського виховання студентської молоді. Наголошено на психологічних аспектах даного процесу: навчальній мотивації, системі життєвих цінностей, професійній кар'єрі.

Ключові слова: *громадянське виховання, студенти, навчальна мотивація, система життєвих цінностей, професійна кар'єра.*

Постановка проблеми. Становлення демократичного суспільства в Україні зумовлює необхідність реорганізації громадянського виховання студентів. Зміни, що відбуваються у змісті та структурі вищої освіти, мають глибоке підґрунтя і потребують розв'язання проблеми виховання високосвідомого громадянина з активною життєвою позицією.

У контексті зазначених проблем кардинального переосмислення потребують виховні завдання вищої школи. змінюються стратегічні цілі громадянського виховання студентської молоді, концептуальні основи якого визначені в ряді нормативних документів: у Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Концепції національного виховання студентської молоді», Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності», «концепції національно-патріотичного виховання молоді», Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2009-2015 рр. Вища школа, крім підготовки конкурентоспроможного фахівця, має сприяти формуванню його громадянської позиції, підвищенню рівня громадянської свідомості.

Одним з ефективних шляхів вирішення цього завдання є комплексне й цілеспрямоване розв'язання проблем управління освітнім процесом у вищому навчальному закладі, зокрема процесом громадянського виховання з урахуванням його психологічних аспектів.

Аналіз актуальних досліджень із проблеми психологічних аспектів громадянського виховання студентської молоді дозволив виокремити такі напрями її дослідження: організація процесу виховання студентської молоді (І. Бех, М. Боритко, О. Жигадло, С. Карпенчук, О. Киричук, М. Красовицький, Л. Новікова, С. Савченко, О. Сухомлинська, Н. Щуркова); питання громадянського виховання студентів у ВНЗ (В. Лисовський, А. Ржевська, І. Соколова, І. Сопівник, О. Шестопалюк), теоретико-